

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De toekomst van de democratie in Afrika: stuur belastinginspecteurs, geen verkiezingswaarnemers

Kessel, W.M.J. van

Citation

Kessel, W. M. J. van. (2004). De toekomst van de democratie in Afrika: stuur belastinginspecteurs, geen verkiezingswaarnemers. *Internationale Spectator*, 58(1), 18-22. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4753>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4753>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De toekomst van de democratie in Afrika

INEKE VAN KESSEL

Stuur belastinginspecteurs, geen verkiezingswaarnemers

MET AFRIKA MAAKT FAREED ZAKARIA korte metten. Het afgelopen decennium is een 'verpletterende teleurstelling' geweest. Weliswaar zijn sinds 1990 meerpartijen-verkiezingen gehouden in 42 van de 48 landen van sub-Sahara Afrika, maar de nadruk op meerpartijen-competitie is ten koste gegaan van het bouwen aan de rechtsstaat. Democratisering betekende inderdaad een politieke opening en meer vrijheden voor de burger, maar veroorzaakte tegelijkertijd chaos en instabiliteit. Daardoor is de toestand van corruptie en wetteloosheid in veel landen alleen maar erger geworden.

In het grootste deel van Afrika is geen sprake van economische ontwikkeling, noch van constitutionele ontwikkeling naar een rechtsstaat. Kapitalisme en democratie zijn voor Zakaria elkaars natuurlijke bondgenoten. Democratie gedijt alleen boven een zeker welvaartsniveau: de kritische ondergrens ligt in de zone met een BNP per hoofd van de bevolking van \$ 3.000 tot \$ 6.000. Het is naar zijn mening dan ook geen toeval dat de twee landen in Afrika die het verst gevorderd zijn op het pad naar de liberale democratie – Zuid-Afrika en Botswana – een inkomen per hoofd van de bevolking hebben van \$8.500 respectievelijk \$ 6.600.

Zakaria beweert niet dat Afrika beter af was onder zijn dievende dictators. Maar naar zijn oordeel heeft Afrika meer behoefte aan goed bestuur dan aan democratie. Wel ziet hij nog een lichtpuntje in Mozambique, dat na 16 jaar burgeroorlog nu een functionerende democratie met een markteconomie is geworden. Maar de prestaties van Mozambique zijn mede te danken aan enorme inspanningen van de internationale gemeenschap en de Verenigde Naties, en daar kunnen de meeste andere landen in Afrika niet op rekenen. In minder dan één pagina (blz. 98) wordt

Het heeft weinig zin Zakaria's 'sweeping statements' over Afrikaanse staten onder een vergrootglas te leggen. Zinniger is het te kijken of zijn analysekader relevante inzichten oplevert over de ontwikkelingsgang van welvaart en democratie in Afrika.

Afrika dan ook afgedaan als een continent van overwegend 'illiberal democracies'.

Je zou je kunnen afvragen waarom Mozambique zo'n positieve beoordeling krijgt, terwijl Ghana wordt weggezet als een 'illiberal democracy'. De economische en politieke liberalisering in Mozambique is gepaard gegaan met een ongekende groei van corruptie en patronage. De politieke moord op onderzoeksjournalist Carlos Cardoso, die grote corruptie-affaires tot zijn specialisme had gemaakt, is nog steeds niet opgehelderd. Gemeten naar Zakaria's eigen criteria zou Ghana toch betere democratische vooruitzichten moeten hebben dan Mozambique: het inkomen per hoofd van de bevolking is aanzienlijk hoger, er is een gevestigde middenklasse en een autonoom bedrijfsleven. Toch oordeelt Zakaria op weer een andere pagina dat Ghana zijn burgers minder levenskansen, minder vrijheid en minder geluk te bieden heeft dan bijvoorbeeld Marokko. Argumenten voor dat oordeel blijven achterwege. In beide landen droomt de jeugd van emigratie. De rechten en vrijheden van de burger – en zeker van de vrouwelijke burger – zijn in Ghana beter gewaarborgd dan in Marokko. Geluk is moeilijk te meten, maar als ik mag afgaan op mijn eigen oppervlakkige reisindrukken, leggen Ghanezen heel wat meer levensvreugde aan de dag dan Marokkanen.

Maar het heeft weinig zin Zakaria's 'sweeping

statements' over Afrikaanse staten onder een vergrootglas te leggen. Zijn oordeel over sub-Sahara Afrika is duidelijk natte-vinger-werk. Zinniger is het om te kijken of zijn analysekader relevante inzichten oplevert over de ontwikkelingsgang van welvaart en democratie in Afrika.

Een herhaalbaar recept?

Zakaria verwerpt de opvatting dat politieke en economische systemen cultureel bepaald zijn. De sleutel tot het begrijpen van politieke instituties en economische ontwikkeling ligt niet in het protestantisme, het confucianisme of de islam. De sleutel is eenvoudig de vrije markt. Aan het begin van het democratisch traject staan kapitalisme en de liberale rechtsstaat. De prototypes van kapitalistisch-democratische ontwikkeling zijn te vinden in de Angelsaksische wereld. Engeland liep voorop. Mede dank zij de Engelse erfenis lag vervolgens voor de Verenigde Staten de weg naar voorspoed en democratie open. De herhaling van deze succesformule is volgens Zakaria niet gemakkelijk, maar wel mogelijk.

Niet iedereen zal de overtuiging delen dat Groot-Britannië en de Verenigde Staten de aardse versie van het paradijs het meest benaderen. Maar terwille van de discussie gaan we er even van uit dat Afrikaanse landen deze landen inderdaad zien als een lichtend voorbeeld. Dan blijft de vraag of het Angelsaksische model elders op de wereld herhaalbaar is. Zakaria gaat expliciet uit van een lineair ontwikkelingsproces, dat alle landen kunnen doorlopen, ongeacht hun tradities, religies of andere cultureel bepaalde praktijken. Zijn redenering impliceert dat het universele recept van de vrije markt de sleutel biedt tot duurzame economische groei, voor alle landen, in elke fase van ontwikkeling. Daarbij negeert hij het lange protectionistische verleden van zijn bewonderde Angelsaksische modellen. In de periode waarin zij hun voorsprong opbouwden, hanteerden deze landen toch veelal protectionistische beginselen.

Levert een succesvol recept bij herhaling weer succes op? Zakaria stelt de vraag niet, maar zijn analyse impliceert dat succesmodellen onbeperkt herhaald kunnen worden. Maar te veel herhaling kan de successen juist ondermijnen. Volgens de heersende orthodoxie moeten alle ontwikkelingslanden nu de grote sprong voorwaarts maken door hun export concurrerend te maken op de wereldmarkt. Maar veel landen produceren veel van hetzelfde. Als gevolg van een overaanbod van koffie op de wereldmarkt zijn de export-inkomsten van koffieproducerende landen in Afrika dramatisch gedaald. Het overaanbod werd mede veroorzaakt door de strategie van de Wereldbank, die in Vietnam de opbouw van een export-ge-

oriënteerde koffiesector ondersteunde. Het resultaat is voorspelbaar: tenzij veel meer mensen veel meer koffie gaan drinken, zal de prijs van koffiebonen kelderen. Herhaling van succesformules produceert in dit geval niet nog meer succes, maar wijdverbreide rampspoed, ook op een vrije markt.

Wat zijn vervolgens Zakaria's voorwaarden voor een duurzame democratie? Het inkomen per hoofd van de bevolking is een belangrijke indicator. Economische ontwikkeling maakt mogelijk dat het particuliere bedrijfsleven en de middenklasse machtsposities innemen die onafhankelijk zijn van de staat. In onderhandelingen met deze maatschappelijke krachten moet de staat wel minder inhalig en willekeurig worden, en zich meer richten op de noden van de maatschappij, althans op de noden van de maatschappelijke elites.

Belangrijk is ook dat de voorspoed niet berust op 'onverdiende rijkdommen', zoals de olie-inkomsten van Nigeria, Gabon en Angola. Gezegend zijn de armen, want zij zullen belasting betalen. Regeringen van landen die simpelweg inkomsten uit olie of diamanten incasseren, worden niet gedwongen elementaire diensten aan hun burgers te leveren. De politieke elites kunnen dan rustig rentenieren. Regeringen die afhankelijk zijn van belastinginkomsten, zo redeneert Zakaria, moeten een tegenprestatie leveren: dienstverlening en doelmatigheid. Uiteindelijk brengt deze verantwoordingsplicht van de regering voor de burgers ook vrijheid en een stem in de volksvertegenwoordiging.

'No taxation without representation', was het motto van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog. Dat voorbeeld heeft in Afrika zeker navolging gekregen. 'No vote, no VAT', echode het in 1991, toen de Zuidafrikaanse vakbonden demonstreerden tegen de invoering van BTW (*Value Added Tax*), nog voordat er sprake was van algemeen stemrecht. De belastingbetalende burgers zullen hun regering ter verantwoording roepen: hier ligt de kiem van de legitimiteit van de overheid en van democratische ontwikkeling. De Afrikaanse geschiedenis wijst echter uit dat deze koppeling lang niet altijd opgaat. In de Britse kolonie Natal bestond een stelsel van 'taxation without representation' voor Afrikanen en van 'representation without taxation' voor de blanke kolonisten.¹

De logische conclusie van Zakaria's pleidooi voor de fiscus zou zijn dat Afrika meer is gebaat bij de uitzending van belastinginspecteurs dan van verkiezingswaarnemers. De meeste Afrikaanse staten innen nauwelijks inkomsten- en vermogensbelasting. Zij leggen zich toe op de veel gemakkelijkere heffing van in- en uitvoerrechten, waardoor ze juist extra barrières opwerpen voor een functionerende markteconomie.

Niet alleen minerale rijkdommen, ook royale hulp-

stromen zijn een vorm van 'onverdiende rijkdom'. Landen die veel hulp ontvangen, ervaren weinig druk om hun belastingstelsel op orde te brengen. Oeganda, het troetelkind van westerse donoren, vertoont spectaculaire groeicijfers, maar die groei wordt vooral gefinancierd met donorgelden. Slechts 27% van de Oegandese begroting wordt gefinancierd met belastinginkomsten uit het particuliere bedrijfsleven, constateerde de Oegandese journalist Andrew Mwenda.² Daaruit trok hij de conclusie dat de Oegandese regering zich dus niets gelegen laat liggen aan de verlangens van ondernemers, die toch juist de motor voor verdere economische groei zouden moeten zijn. Het 'onverdiende geld' van de donoren leidt tot onbedoelde resultaten, in dit geval tot stagnatie van economische en politieke modernisering. De Oegandese regering hoeft geen verantwoording af te leggen aan haar burgers, want ze is niet afhankelijk van de belastingcenten van die burgers. Ze moet daarentegen verantwoording afleggen aan de donoren. In het geval van Oeganda valt dat nogal mee, want die donoren zijn zelf in zekere zin ook afhankelijk: ze hebben behoefte aan een succesverhaal. Museveni's Oeganda kan dienen als een goed-nieuwsverhaal, en dus stellen de donoren weinig lastige vragen over de militaire avonturen in de Kongo.

Maar veel Afrikaanse regeringen zijn met handen en voeten gebonden aan de donoren, en hun wisselvallige smaak-van-de-week. Daarom zijn meerpartijen-verkiezingen vaak weinig geloofwaardig: er valt immers weinig te kiezen. De rivaliserende partijen kunnen beloven hetzelfde programma min of meer competent, min of meer corrupt uit te voeren. Voor politieke alternatieven is geen ruimte. Als de Wereldbank aan Mozambique voorschrijft de *cashew*-verwerkende industrie te sluiten omdat de noten goedkoper verwerkt kunnen worden in India, heeft Maputo geen keuze. Als vervolgens blijkt dat hierdoor in Mozambique veel werkgelegenheid en industriële capaciteit verloren gaan, terwijl de comparatieve voordelen in India tegenvallen, komt de verantwoordelijkheid op de schouders van Maputo, niet van de Wereldbank.

In die zin is er een wezenlijk verschil tussen de 'onverdiende rijkdom' uit olie of diamant en de onverdiende inkomsten uit hulp gelden. Landen met onverdiende rijkdom uit olie of diamant, zoals Nigeria, Angola, Gabon en Botswana, hebben een redelijke keuzevrijheid. Zij kunnen hun rijkdom verspillen, of – zoals in het geval van Botswana – benutten voor de opbouw van infrastructuur, onderwijs, gezondheidszorg en andere openbare diensten. Maar landen als Ghana, Malawi, Mali, Senegal, Burkina Faso, Ethiopie en Kenya hebben weinig ruimte om een eigen koers uit te stippelen. Zij leggen in de eerste plaats verantwoording af aan hun donoren, niet aan hun burgers.

De manoeuvreerruimte voor Afrikaanse landen is buitengewoon beperkt. Zelfs het relatief sterke Zuid-Afrika is zeer kwetsbaar voor de capriolen van het flitskapitaal en voor de onvoorspelbare effecten van rampspoed elders op het continent. Crisis in Zimbabwe betekent een terugval van de investeringen in Zuid-Afrika. Oorlog in Ivoorkust of de Kongo wordt uitgelegd als een sein aan investeerders dat hun geld in 'zwart Afrika' niet veilig is.

Afrikaanse landen zijn dus sterk afhankelijk van externe factoren. Soevereiniteit is een fictie: de politieke en economische keuzevrijheid is beperkt. Daarmee is meteen aangegeven *waarom het Angelsaksische ontwikkelingsmodel niet nagevolgd kan worden in Afrika*. Engeland kon, als leidende industriële, militaire en handelsnatie, eeuwenlang zelf zijn voorwaarden aan anderen opleggen. De Verenigde Staten waren eveneens in een positie hun eigen koers uit te zetten, of ze er nu voor kozen zich af te keren van de rest van de wereld of om de rest van de wereld te herscheppen naar eigen beeld en gelijkenis.

Afrikaanse staten verkeren in een heel andere positie. Hun staatsinstellingen zijn niet op eigen bodem gegroeid, maar geïmporteerd door de kolonisator. Het zij toegegeven, voor Zakaria is dat geen bezwaar. Voor zover de Indiase democratie functioneert, is dat naar zijn oordeel vooral te danken aan de overgeërfd Engelse instituties. Maar India en China, de landen die hij uitvoerig bespreekt, zijn halve werelddelen, die grotendeels hun eigen koers kunnen uitzetten. Zoveel keuzevrijheid is niet weggelegd voor Malawi, Zambia, Niger, Mali, Ghana of Senegal.

Koppelverkoop kapitalisme & democratie

Hoe geloofwaardig is de koppelverkoop van kapitalisme en democratie in de Afrikaanse context? De sterkste economie van het continent, Zuid-Afrika, is bepaald niet gevormd door de regels van de vrije markt. *Apartheid* was een vorm van raciaal exclusief kapitalisme. Blanke Zuidafrikanen bereikten hun voorspoed door de uitschakeling van zwarte concurrentie, niet door een open competitie. Zwarte boeren werden van hun land verdreven. Daarmee sloegen de blanke boeren twee vliegen in één klap: ze hoefden niet langer te concurreren met het aanbod van graan en vee door zwarte boeren, en ze kregen een overvloed aan goedkope landarbeiders tot hun beschikking. Van een vrije arbeidsmarkt was geen sprake. Zwarte arbeid was strikt gereguleerd via een systeem van pasjes en arbeidsbureaus. Zwart hielden niet het recht zelf hun arbeid aan te bieden en te onderhandelen over hun arbeidsvoorwaarden. Geschoolde arbeid bleef wettelijk voorbehouden aan blanken. De apartheidstaat riep na 1948 een grote staatssector in

het leven, om beschermde werkgelegenheid te kunnen bieden aan de eigen aanhang van arme blanken. Zwarte ondernemers konden slechts vergunning krijgen voor één winkel of bedrijfje. Als dat een kapitalistische ontwikkelingsgang genoemd kan worden, dan was het wel een zeer *onliberaal kapitalisme*.

De vraag rijst nu of het Zuid-Afrika van na de apartheid zonder meer kan overschakelen op een ongeremd, kleurenblind kapitalisme. Moet de – kunstmatig afgedwongen – ongelijkheid niet eerst enigszins ongedaan gemaakt worden, alvorens de vrije markt zijn zegeningen over Zuid-Afrika kan uitstorten? Moet het speelveld niet eerst een beetje gelijk gemaakt worden, voordat het vrij verkeer van mensen, geld en goederen echt de ontwikkeling van een democratische rechtsstaat kan bevorderen?

Toen Zuid-Afrika halverwege de jaren '90 aan zijn democratische transitie begon, was slechts 13% van het grondgebied in handen van zwarte Zuidafrikanen. Het inkomen van een blanke Zuidafrikaan was gemiddeld acht tot negen keer zo hoog als dat van een zwarte Zuidafrikaan. Opvallend in Zakaria's analyse is dat het *verdelingsvraagstuk nergens ter sprake komt*. Hij kijkt alleen naar het statistisch gemiddelde inkomen per hoofd, zonder enige aandacht te besteden aan de verdeling van dat inkomen. Maar juist deze extreme ongelijkheid ondermijnt de kansen op een duurzame democratische ontwikkeling. Niet zonder reden wordt Zuid-Afrika's democratische transitie gekenschetst als een onvoltooide revolutie. Processen van landrestitutie en landhervorming verlopen traag. In de inkomenspiramide treden wel verschuivingen op: de top laag is niet meer uitsluitend blank, en er is sprake van een vrij snel groeiende zwarte middenklasse. Maar de onderkant van de piramide vertoont een voortschrijdende verpaupering, die bijna 40% van de bevolking treft. De legitimiteit van de democratisch gekozen regering wordt ondermijnd als zij haar burgers niet een begin van een beter leven kan bieden.

De groei van de zwarte middenklasse is positief in termen van Zakaria's analyse, maar een deel van de nieuwe rijken en nieuwe middenklassers dankt zijn voorspoed mede aan protectie en patronage van de ANC-regering. Zij vormen geen autonome bourgeoisie, die kan uitgroeien tot tegenpool in het machts-evenwicht. Zij hebben, integendeel, alle reden zich op te werpen als steunpilaar van de ANC-regering.

Het verdelingsvraagstuk is in Zuid-Afrika buitengewoon actueel. De regering staat onder grote druk om sneller tot zichtbare resultaten te komen. De maatregelen die nu worden genomen om een groter aandeel voor zwarten in het economisch leven af te dwingen, staan bekend als 'equity' en 'black economic empowerment'. *Equity* staat voor meer demografische representativiteit, zowel bij de overheid als in de par-

ticuliere sector. Het instrument hierbij is een voorkeursbehandeling voor 'historisch achtergestelde individuen' (zwarten, vrouwen, gehandicapten), die voorrang moeten krijgen bij benoemingen, bevorderingen en aanbestedingen. *Black economic empowerment*-strategieën moeten ertoe leiden dat via overdracht van aandelen aan zwarte ondernemers een begin wordt gemaakt met spreiding van macht in het bedrijfsleven. Met de mijnbouw-sector en het bankwezen is al een convenant getekend. Zo wordt een nieuwe zwarte elite gekweekt, die past in het beeld van de regenboog-natie, maar die haar nieuw verkregen voorspoed in hoge mate te danken zal hebben aan overheidsprotectie.

In Zakaria's perspectief zijn deze maatregelen ongetwijfeld 'illiberal'. Zo groeit er geen autonome zwarte bourgeoisie, die de staatsmacht kort gesnoeid zal houden. Maar wat is het alternatief? Zonder een beleid van herverdeling blijft een tijdbom tikken onder het democratisch experiment van Zuid-Afrika, dat wordt beschouwd als het meest hoopgevende land bezuiden de Sahara. De schaduw van Zimbabwe hangt zwaar over Zuid-Afrika. Als de belofte van een 'better life for all' niet een beetje kan worden waargemaakt, wordt de egoïstische blanke minderheid een voor de hand liggende zondebok.

De problemen van Botswana lijken een stuk beter beheersbaar. De groei van welvaart en democratie verliep geleidelijker en gelijkmatiger. Met een kleine, relatief homogene bevolking is het gemakkelijker om (bijna) iedereen te laten delen in de voorspoed, ook al zijn de porties ongelijk verdeeld.

Maar het verdelingsvraagstuk kan Zakaria duidelijk niet boeien, niet in economische zin maar ook niet in termen van machtsdeling. Verblind door zijn bewondering voor het Angelsaksische model besteedt hij geen aandacht aan alternatieve democratische systemen, waarin enige verdelende rechtvaardigheid wordt betracht met formules van machtsdeling via decentralisatie, of via een kiesstelsel gebaseerd op evenredige vertegenwoordiging. De meeste Afrikaanse landen erfdien een districtenstelsel van hun Engelse of Franse kolonisator, waardoor minderheden permanent worden buitengesloten van de politieke macht, zeker als ze niet geografisch geconcentreerd zijn.

Zuid-Afrika verwisselde het districtenstelsel voor een systeem van evenredige vertegenwoordiging. Minderheden kunnen zo toch een rol van betekenis spelen in de (provinciale) volksvertegenwoordiging. Decentralisatie naar het niveau van provincies betekent dat minderheidspartijen met een sterke regionale basis (Inkatha in KwaZulu-Natal; de Nationale Partij in de Westkaap) wél provinciale regeringsmacht kunnen veroveren. Het is misschien allemaal geen model van doelmatig bestuur, maar deze spreiding van macht

draagt wel bij aan stabilisering van Zuid-Afrika

Het Angelsaksische electorale model met zijn 'winner takes all'-formule is riskant, juist omdat deze formule in Afrika zo letterlijk wordt genomen. In de politieke competitie staat te veel op het spel: toegang tot de politieke macht is de sleutel voor toegang tot banen, beurzen, vergunningen, opdrachten en de verdere kansen in het leven. Wie de macht verliest, verliest alles.

Good governance?

Overigens hecht Zakaria meer waarde aan goed bestuur dan aan democratie. Maar deze gemeenplaats lost niets op: wiens goed bestuur? Een regering die de waterleiding privatiseert, handelt volgens het handboek van de liberale consensus, maar loopt wel het risico haar legitimiteit in eigen land te verliezen. Mogelijk kan een particulier bedrijf zorgen voor efficiënter beheer. Maar water is in de ogen van velen een gemeenschapsgoed, dat ten bate van die gemeenschap moet worden beheerd, niet een produkt dat een regering kan overdoen aan een particuliere uitbater. Levering aan betalende klanten is een degelijk ondernemersprincipe. Maar is het ook goed bestuur? Een beleid dat de armen uitsluit van toegang tot water, en daardoor een cholera-epidemie in de hand werkt, is immers een gevaar voor de volksgezondheid.

In de Afrikaanse praktijk biedt de huidige *privatiseringsmode* evenveel mogelijkheden tot misbruik en zelfverrijking als de *nationaliseringsmode* van enkele decennia geleden. 'Goed bestuur' wordt in Afrika geassocieerd met een donor-agenda, niet met een overheidsbeleid dat tegemoet komt aan de noden van

de burger. Onder het motto van 'goed bestuur' moeten onderwijs, gezondheidszorg, watervoorziening en andere openbare diensten zoveel mogelijk kostendekkend geëxploiteerd worden. Wie niet kan betalen, heeft geen rechten. Goed bestuur heeft alleen betekenis als de burgers zelf keuzen en afwegingen kunnen maken. Voor het maken van politieke keuzen is de democratie uitgevonden.

Zakaria waarschuwt tegen een te ver doorgeschooten democratisering. Een te ver doorgeschooten kapitalisme heeft zo zijn eigen gevaren. Zullen de zegeningen van de rechtsstaat inderdaad op Afrika neerdalen, als de vrije markt ongeremd haar werk kan doen? Afrikaanse staten zijn zonder meer gebaat bij een zekere ontvlechting van de politieke en economische macht. Minder overheidsbemoeienis kan meer ruimte openen voor het eigen initiatief van de burgers. Maar vanuit een hopeloze achterstandspositie is een *take off* naar Angelsaksisch model voor Afrika geen reële optie. Er zijn helaas geen eenvoudige recepten voor welvaart en democratie. ■

Noten

- 1 Gillian Hart *Disabling Globalization: Places of Power in Post Apartheid South Africa*. Berkeley: University of California Press, 2002, blz. 72.
- 2 Andrew Mwenda *Playing mouse to the IMF and World Bank: how donors finance armed conflict, promote corruption, stifle democracy and sustain state patronage: a case study of Uganda 1987-2003* (unpublished paper, 2003).

Over de auteur

DR. INEKE VAN KESSEL is verbonden aan het Afrika Studiecentrum te Leiden.

NGIZ

NEDERLANDS GENOOTSCHAP VOOR INTERNATIONALE ZAKEN

Inzendingen voor de Genootschapsprijs 2003

Voor dit jaar stelt het NGIZ een prijs beschikbaar van € 1.000. Naar de prijs kunnen mededingen studenten in de doctoraalfase (of afgestudeerden) aan een Nederlandse universiteit, en Nederlanders of Nederlandstalige Belgen, in een vergelijkbare fase (of afgestudeerd) aan een buitenlandse universiteit, die in het jaar 2003 een scriptie hebben geschreven over één van de volgende onderwerpen:

- algemene vraagstukken van internationale betrekkingen, zoals ontwikkelingssamenwerking, be- en ontwapening, het internationale geldstelsel e.d. (waarbij in de probleemstelling de internationale aspecten van deze vraagstukken centraal moeten staan),
- ontwikkelingen in de internationale machtsverhoudingen, zoals die tot uiting komen in allianties, belangrijke vredesverdragen, statensystemen, e.d.,
- de buitenlandse politiek der verschillende landen,
- de wisselwerking tussen binnenlandse en buitenlandse politiek,
- internationale organisaties en integratieproblemen,
- theorievorming over internationale betrekkingen.

De criteria op basis waarvan de jury de ingezonden scripties zal beoordelen zijn: wetenschappelijke kwaliteit, oorspronkelijkheid, presentatie en vormgeving. De scriptie moet beoordeeld zijn door een lid van het wetenschappelijk personeel van een Nederlandse of Nederlandstalige Belgische universiteit. De inzending van de scripties kan slechts geschieden door deze laatste persoon, op anonieme basis, d.w.z. de naam van de auteur(s) niet te vermelden. De scriptie moet in het Nederlands, Frans, Duits of Engels zijn gesteld en zijn getypt.

Inzendingen voor de **Genootschapsprijs 2003** dienen te geschieden **vóór 1 maart 2004**, in **tweevoud** aan de Secretaris van de Jury van de Genootschapsprijs, Mw. drs I.M.A. d'Hooghe, Postbus 93539, 2509 AM, 's-Gravenhage.